

УДК 330.117: 334.711:338.001.36

Є. О. Голишева,
к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю,
Сумський державний університет, м. Суми
О. Ф. Грищенко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю,
Сумський державний університет, м. Суми
Є. В. Макаренко,
студент, Сумський державний університет, м. Суми

АНАЛІЗ ДОСВІДУ КРАЇН «АЗІЙСЬКИХ ТИГРІВ» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМКІВ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ¹

Ie. O. Golysheva
Ph.D., Associate Professor, Department of Marketing and Management of Innovative Activity,
Sumy State University, Sumy
O. F. Gryshchenko
Ph.D., Associate Professor, Department of Marketing and Management of Innovative Activity,
Sumy State University, Sumy
Ye. V. Makarenko
Student, Sumy State University, Sumy

ANALYSIS OF THE "ASIAN TIGERS" COUNTRIES EXPERIENCE FOR THE FORMATION OF STRATEGIC DIRECTIONS OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF DOMESTIC INDUSTRIAL ENTERPRISES

У статті розглянуто головні історичні фактори, що передували та сприяли стрімкому економічному розвитку країн «азійських тигрів». «Азійські тигри» – неофіційна назва нових індустріальних держав Азії (Тайвань, Гонконг, Сінгапур та Південна Корея). Був здійснений аналіз основних економічних показників цих країн за період 2012-2017 рр., який показав що країни «азійські тигри» відзначаються високими показниками економічного розвитку, які мають тенденцію до зростання. Показники негативних економічних явищ (інфляції та безробіття) навпаки мають тенденцію до зниження. Ці країни характеризуються сприятливими умовами для ведення бізнесу та високим рівнем інноваційності тощо. Проведені дослідження дали змогу визначити фактори успіху цих країн та розробити можливі напрямки реформування української економіки. Подальші дослідження будуть направлені на поглиблене вивчення економічних індикаторів розвитку країн «азійських тигрів» та їхнє використання для оцінки українського положення з метою подальшого реформування економіки.

¹ Робота виконана за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідної теми «Механізм управління формуванням стратегій випереджаючого інноваційного розвитку промислових підприємств» (№ ДР 0117U003928)

The article deals with the main historical factors that preceded and contributed to the rapid economic development of “Asian tiger” countries. “Asian Tigers” is the unofficial name of the new industrial states of Asia (Taiwan, Hong Kong, Singapore and South Korea). The analysis of the main economic indicators of these countries for the period 2012-2017 was implemented. It is showed that “Asian tigers” countries are characterized by high rates of economic development, which have a tendency to increase. The indicators of negative economic phenomena (inflation and unemployment), on the contrary, tend to decrease. These countries are characterized by favorable conditions for doing business and a high level of innovation, etc. The conducted studies allowed to determine the factors of success of these countries and to develop possible directions of the Ukrainian economy reforming. Further research will be focused on in-depth study of economic indicators for the development of “Asian tiger” countries and their use to assess Ukraine's position with a view to further reforming the economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічні умови сьогодення вимагають постійного пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств. Неможливо уявити сучасне промислове підприємство без інноваційних аспектів виробництва або філософії ведення бізнесу. Орієнтація підприємства на науково-технологічний розвиток вимагає розроблення стратегічного бачення. На жаль, українські підприємства значно відстають за якістю продукції та особливостями менеджменту від компаній розвинутих країн. Частково це пояснюється складним історичним минулим України та нестабільною економічною і політичною ситуацією сьогодення.

Саме тому актуальним стає вивчення досвіду інших країн, які незважаючи на складні умови змогли досягти значних економічних успіхів. Таким прикладом можуть слугувати так звані країни «азійські тигри». Кілька десятиліть тому ці країни перебували в занепаді, але зараз вже немає сумніву, що це важливі гравці на світовому ринку. Кожна з цих країн має свої внутрішні особливості розвитку, але є низка спільних рис як в історичних аспектах, так і питаннях політики й реформування економіки. Це дає підґрунтя для аналізу та дослідження зв'язків між ними.

Україна має деякі схожі риси з цими країнами, що дозволяє порівнювати стратегії та робити висновки, приміряючи досвід інших держав до можливого розвитку подій у нашій.

Аналіз останніх джерел і публікацій показав, що вітчизняні економічні вчені приділяють недостатню увагу дослідженню економіки країн-азійських тигрів. Цих питань переважною більшістю торкаються автори підручників із географічної економіки та світової економіки [4; 6]. Поряд з цим варто відзначити дослідження таких українських вчених, як П. Шеремета [8] і Г. Бережна [1], та таких зарубіжних вчених, як А. Ланьков [5], Д. Пейдж [14], П. Вудол [24], Езра Фогель [23] тощо.

Спираючись досвід країн «азійських тигрів» та зважаючи на певні спільні риси з передумовами в Україні, можна виділити інструменти та напрямки розвитку, потенційно корисні для нашої держави. Актуальним є дослідження передумов в цих країнах та використаних ними стратегій, а також виділити рекомендації для ефективного їх використання для стимулювання економічного розвитку нашої країни.

Тому **метою статті** є аналіз економічного становлення країн «азійських тигрів», дослідження характерних рис їхнього розвитку та розроблення рекомендацій для українських підприємств в процесі науково-технологічного розвитку.

Основний матеріал. «Азійські тигри» – неофіційна назва нових індустріальних держав Азії (Тайвань, Гонконг, Сінгапур та Південна Корея (рис. 1)), які відрізняються дуже високими темпами економічного розвитку та змогли за короткий термін стати передовими торговими країнами світу. Найкращі позиції серед них має Південна Корея, яка примножила свій ВВП більше, ніж у сто разів, за період, менший за півстоліття, та вийшла на новий економічний рівень, ставши лідером експорту.

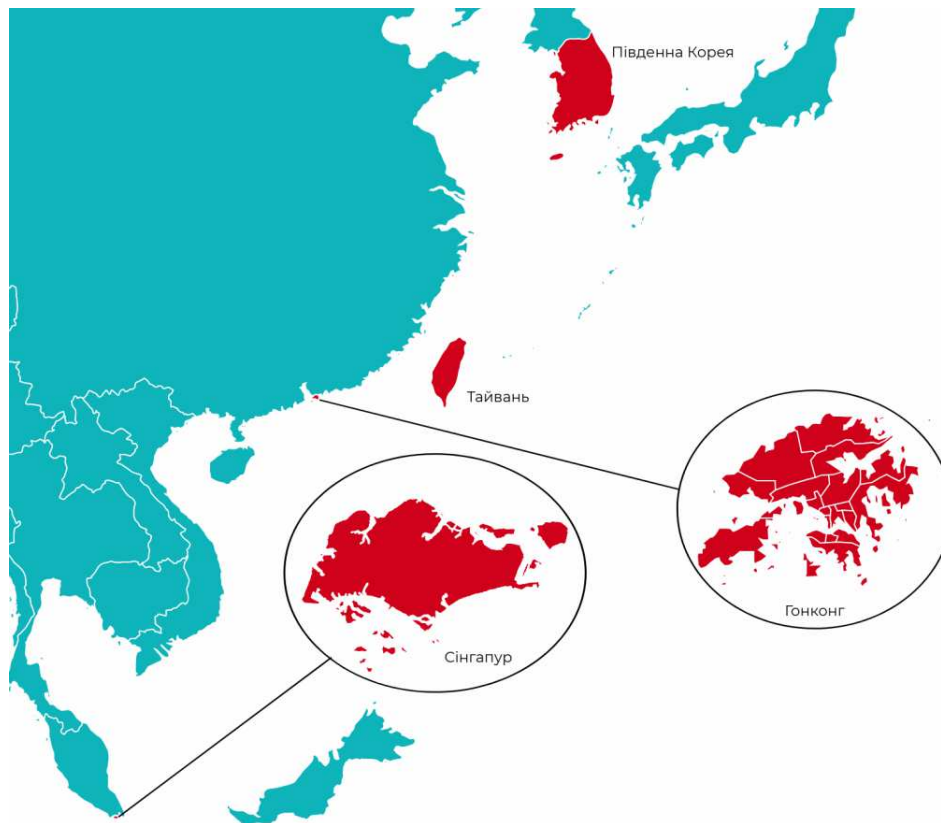

Рис. 1. Географічне розміщення «Азійських тигрів»

«Тигри» були майже позбавлені корисних копалин, але змогли максимально ефективно використати свої запаси дешевої та якісної робочої сили, на що дуже впливала система освіти та дисципліна, сформована на основі конфуціанського виховання. Цей факт є причиною створення цими країнами експортно-орієнтованої економіки, рушієм якої стала сфера послуг.

Значним фактором, якій сприяв появі «азійських тигрів», була «холодна війна». Під час індійсько-китайської війни у 1962 році у країнах Східної Азії панували антикомуністичні настрої, тому вони могли користуватися сприянням з заходу, а саме технічною та фінансовою допомогою. На нашу думку, без цього азійське економічне диво відбулося б набагато пізніше.

Тайвань, Сінгапур та Республіку Корею об'єднує ще одна риса [10]: їхній стрімкий економічний розвиток відбувся під жорстким керівництвом влади, тобто із застосуванням авторитарного режиму. Держава втручалася в усі внутрішні справи постійно і безцеремонно, що було дуже далеким від ліберального ідеалу. Такі умови створили ідеальне підґрунтя для розвитку корупції, що погіршило і без того досить абсурдне становище вище перелічених країн, де доступ до державної казни з боку чиновників та хабарі були явищем поширеним та усталеним [2].

Для розуміння рівня економічного розвитку нами був проведений аналіз статистичної інформації [11, 13, 16-22] основних економічних показників цих країн за 2012-2017 роки. Статистичні профілі наведені на рис. 2-5. Як видно з результатів дослідження країни «азійські тигри» відзначаються високими показниками економічного розвитку, які мають тенденцію до зростання. Показники негативних економічних явищ (інфляції та безробіття) навпаки мають тенденцію до зниження. Ці країни характеризуються сприятливими умовами для ведення бізнесу та високим рівнем інноваційності тощо.

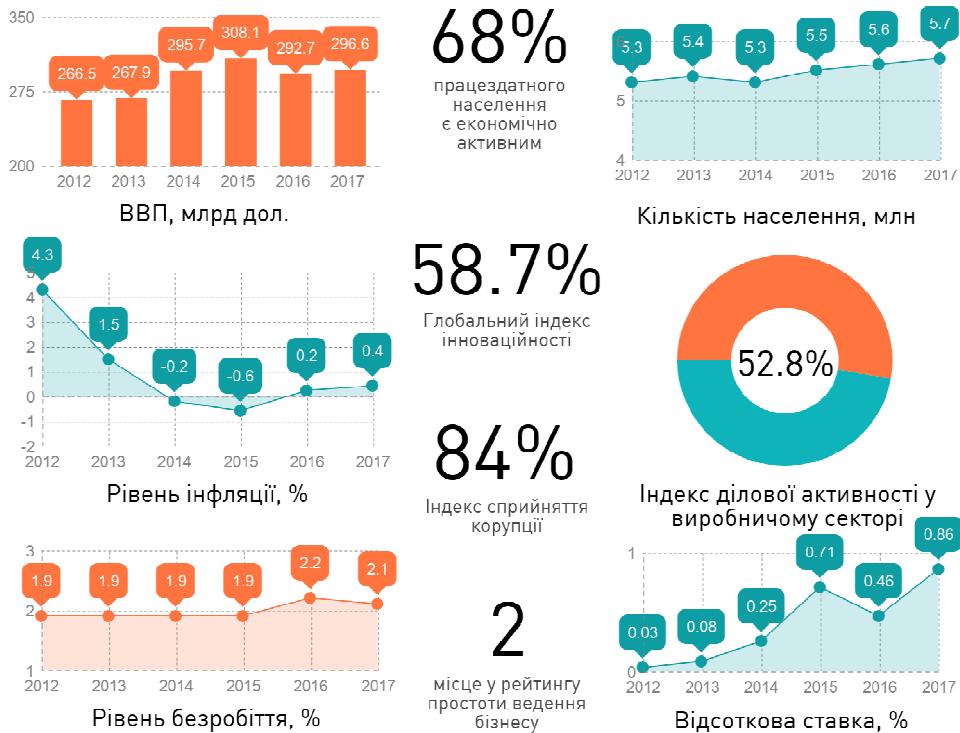

Рис. 2. Статистичний профіль основних показників економічного розвитку Сінгапуру у 2012-2017 рр.

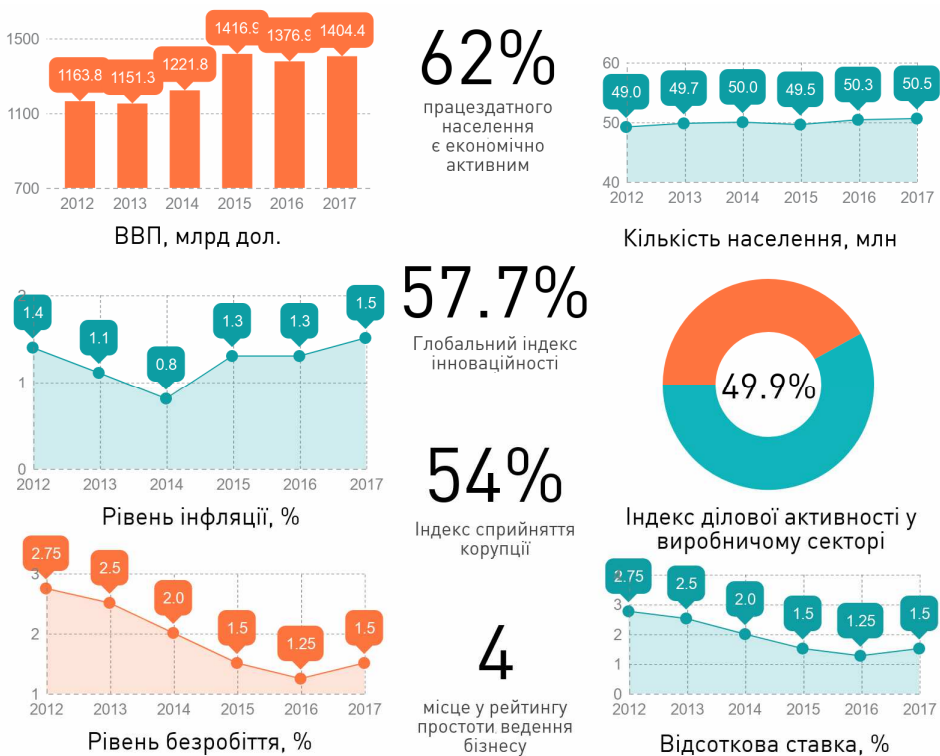

Рис. 3. Статистичний профіль основних показників економічного розвитку Південної Кореї у 2012-2017 рр.

Рис. 4. Статистичний профіль основних показників економічного розвитку Гонконгу у 2012-2017 рр.

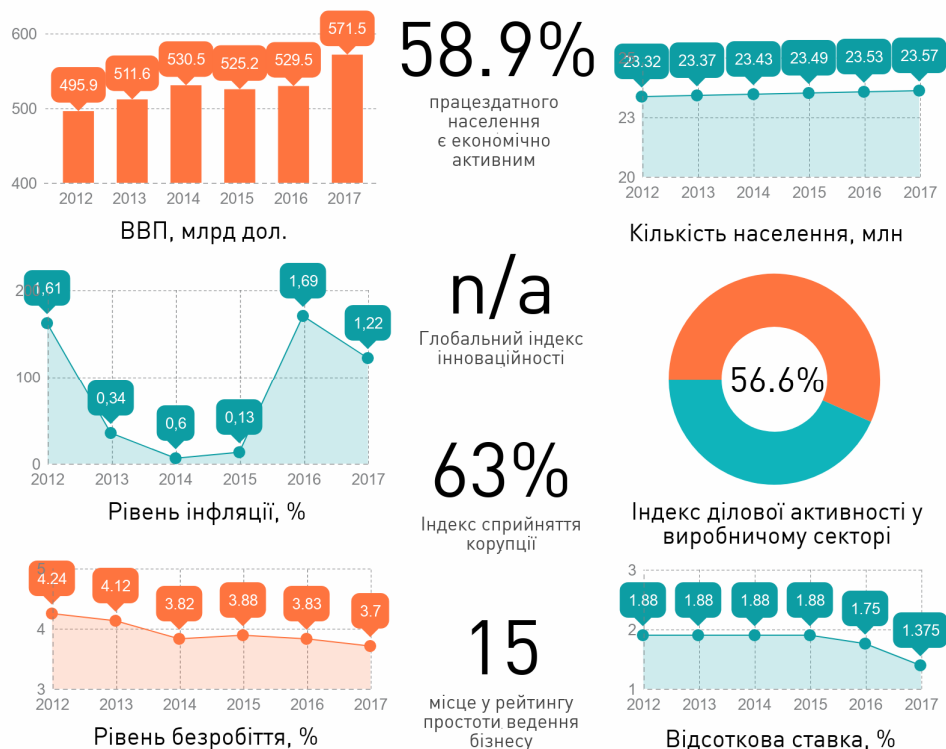

Рис. 5. Статистичний профіль основних показників економічного розвитку Тайваню у 2012-2017 рр.

Вищезазначені дані дають змогу виділити основні фактори успіху країн «Азійських тигрів» (сформовано на основі [9, 15], більш детально пояснені в роботах [3, 7]):

1. Вплив зовнішнього фактору, а саме промислово розвинених країн, зокрема, США та Японії.
2. Вдале географічне положення (недалеко від світових економічних центрів: США, Японії та Китаю) та на перетині головних торговельних шляхів.
3. Авторитарна форма керівництва в державному управлінні. Жорсткий контроль допоміг знизити рівень негативних явищ, наприклад, таких, як корупція.
4. Дешева робоча сила. Особливість історичних подій в Китайській народній республіці спричинив значний відтік населення до країн «Азійських тигрів».

5. Зростання частки сфери послуг в галузевому розподілі економіки. Через природні особливості цих країн частка сільського господарства знизилася.

6. Експортно-орієнтована економіка.

7. Формування сприятливих умов для залучення іноземних бізнес-партнерів. Оскільки власних промислових потужностей у країн не вистачало, вони цілеспрямовано створювали умови саме для залучення іноземних інвесторів, на певний період зробили створення інвестиційного клімату головним пріоритетом. Німеччина, Великобританія, Франція, Сполучені Штати Америки та інші країни почали як активно створювати нову ініціативи на території «тигрів», так і переносити вже існуючі осередки виробництва чи відкривати їх філіали.

8. Реформування системи освіти. Школи отримали єдині освітні стандарти, ВУЗи було переведено на англійську мову викладання. Уряди витрачали великі кошти для навчання своїх студентів у найкращих університетах світу.

9. Стрімкий розвиток науки та наукомістких галузей, створення власної науково-дослідної бази

У період активізації економічного розвитку, наприклад, Південна Корея здійснювала великі грошові позики за кордоном та потім вкладала ці кошти у допомогу новоствореним підприємствам на своїй території, надавала вигідні бізнесменам кредити під малий відсоток. Нове іноземне підприємство могло користуватися такими заохоченнями й підтримкою від корейців лише за однієї умови: високі показники експорту продукції. Лише за їх наявності держава суттєво підтримувала виробництво, якщо новоствореній компанії не вдавалося досягти високих показників, вона мусила діяти далі без державної підтримки. Ще одна цікава особливість корейської політики того часу полягає у стимулюванні створення дуже великих корпорацій або їх філіалів у себе на території й, надаючи їм кошти за вищеописаним принципом, сприяння конкуренції між ними та розширення таким чином, а також можливості впливати на цей процес з боку держави за економічно вигідною для неї позицією в тій чи іншій ситуації між підприємствами [12].

Не зважаючи на позитивні та продумані, на перший погляд, кроки держав-«тигрів», така політика має і негативні наслідки (а також «жертви», які були передбачені та на які вони пішли свідомо). Так, наприклад, для утримання інвесторів у себе на землі країни прийняли стратегію невтручання в політику нових організацій, тобто обмежити свій вплив на внутрішні процеси на підприємствах та, як наслідок, не опікуватися проблемами своїх громадян, що були там працевлаштовані. Компанії-новатори були зацікавлені у тому, щоб отримати максимальну користь з тодішнього стану країн-«тигрів» та змусити робітників працювати на межі можливостей, при цьому витрачаючи на них якнайменше ресурсів. Більша майже вдвічі кількість робочих годин, менше вихідних, штрафи, складні умови праці та низька її оплата – саме такі умови були вигідними для нових підприємців на території Північної Кореї, Тайвані, Гонконгу, Малайзії та Сінгапуру). Такою ціною «азійські тигри» і стали лідерами у світі за показниками експорту та поліпшили свою економічну ситуацію.

У досліджуваних державах цей шлях та втрати у його процесі стали нібито природними, але у нашій країні це може мати зовсім обернені наслідки, зважаючи на абсолютну неготовність населення підтримувати будь-які політичні ініціативи на тлі сучасної політичної картини. Щодо повторення вищеописаного негативного досвіду в Україні складно робити прогнози. Сучасна політична ситуація в нашій державі скоріше створює передумови для масового обурення, аніж до свідомого підтримання громадянами суворой політики за моделлю «азійських тигрів». Така політика може призвести до оберненого результату – відтоку спеціалістів з країни швидкими темпами.

Можливою є впровадження політики з метою створення сприятливих інвестиційних умов, наразі економічна ситуація в країні є вигідною для потенційних інвесторів та підприємців навіть не через політичні умови, а через падіння курсу державної валюти в кілька разів. Таким чином оплата праці хорошого робітника в нашій країні є значно нижчою, ніж аналогічна сума за кордоном. Окрім цього, маючи на меті повторення досвіду «тигрів», Україні слід було би удосконалити законодавство, зробивши безперешкодним розміщення на своїй території іноземних підприємств та забезпечивши їм недоторканість у питаннях внутрішньої організації діяльності цих підприємств.

Також вагомим фактором є політична стабільність на українських землях. У світі тривають обговорення ситуації на сході держави, іноземні громадяни не уявляють повної та достовірної картини цієї ситуації, тому скоріше обережно поставляться до створення бізнесу в такому регіоні, аніж підуть не невиправданий ризик.

Основні показники економічного розвитку України у період 2012-2017 рр. наведений на рис. 6 (побудовано на основі [11, 13, 16-22]).

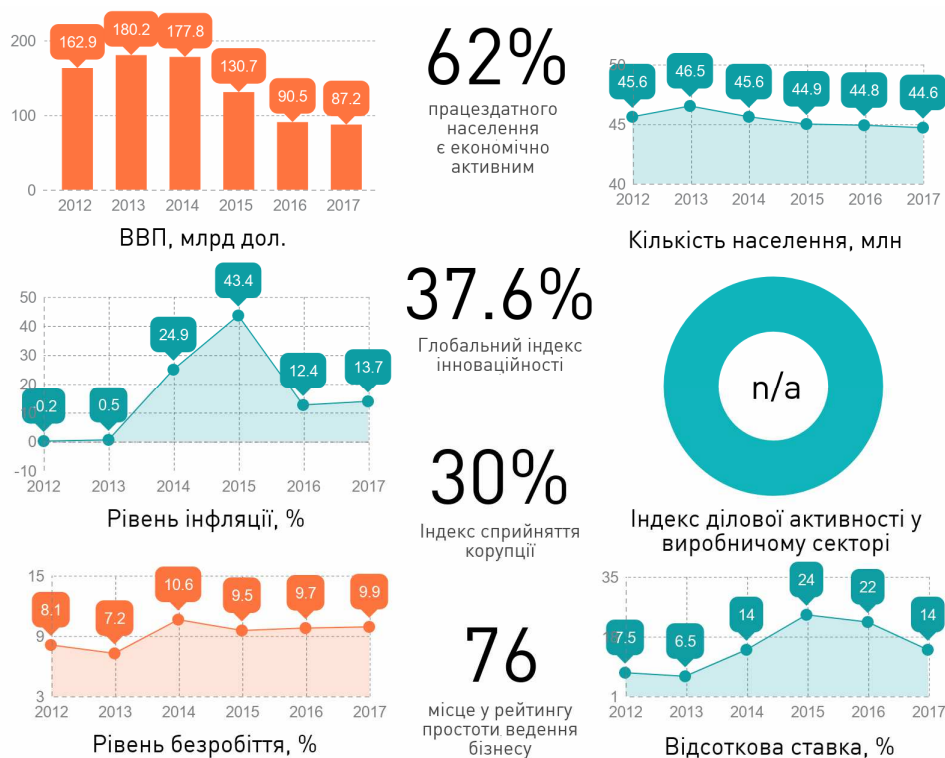

Рис. 6. Статистичний профіль основних показників економічного розвитку України у 2012-2017 рр.

Незважаючи на різні історичні передумови Україна, зі свого боку, може використати певні фактори успіху країн-«Азійських тигрів» для реформування своєї економіки та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Визначимо основні можливі напрямки реформування української економіки:

1. Реформування галузей, які мають значний експортний потенціал, наприклад, інформаційні технології, авіа-, судно- та машинобудування, аграрна промисловість. Держава має направити зусилля на підписання міждержавних угод, розроблення програм підтримки вітчизняних підприємств та сприяння підвищенню якості їхньої продукції до конкурентоспроможного рівня світового ринку.

2. Реформування законодавства в напрямку збільшення обсягів іноземних інвестицій та створення сприятливого бізнес-середовища для закордонних кордонів.

3. Реформування законодавства для створення сприятливого бізнес-середовища для середніх та малих вітчизняних підприємств.

4. Направлення зусилля на створення умов для заохочення підприємств до створення нових робочих місць та розроблення державних програм із збільшення кількості зайнятих.

5. Підтримка науки та інноваційної діяльності, реформування системи освіти, орієнтація на іноземний досвід з адаптацією до вітчизняних умов.

6. Підтримка сільського господарства, розвиток сільської місцевості, сприяння залученню молодих спеціалістів та інвесторів в аграрні регіони.

Також Українські підприємці могли би розглянути можливості експорту своєї продукції до самих «тигрів» та східноазійського регіону загалом. Азійські країни вже є імпортерами деякої нашої продукції, вони також завозять свої товари і до нашої країни. Наразі наша держава продає до цих країн кукурудзу та пшеницю. Але є можливість зробити спробу просування таких товарів як готове борошно, деякі овочеві культури, фрукти, горіхи, алкогольна продукція. Спочатку експорт цих товарів матиме незначні на державному рівні обсяги, але це могло би стати першим кроком до налаштування співпраці з ринком високої конкуренції, але натомість привабливими та перспективними умовами. Українські підприємці вже мають подібну діяльність та намагаються співпрацювати зі східноазійським регіоном, не чекаючи поштовху з боку нашої держави. На експорт йдуть яйця, зерно, кукурудза, пшениця. Дуже привабливим товаром є соняшникова олія, яле існують певні складнощі при проходженні нею митного контролю, а також переплати за рафіновану олію. Особливу активність та успіх в цьому мають саме агропромислові підприємства.

Таким чином, для подолання повільного росту економіки та структурних перешкод нашій країні доцільно почати реформацію економіки, запозичивши деякі фрагменти з економічної моделі розвитку країн «азійських тигрів».

Висновки. Отже, швидкий економічний розвиток «азійських тигрів» перш за все пов'язаний із гнучкістю державної політики щодо структурної перебудови економіки, розвитком зовнішньої торгівлі, заснованому на експортно-орієнтованій економіці, а також створенні сприятливого клімату для іноземних інвестицій. Порівняно з ситуацією на початку економічних змін в досліджуваних країнах, Україна наразі має значно кращі умови та не має настільки гострої потреби у негайному залученні капіталу, тому, можливо, для

нашої країни існує більш оптимальний шлях прискорення розвитку, що не передбачає такої суворої політики, ризиків та «жертв», які продемонстрували світові «азійські тигри».

При подальшому вивченні цієї теми доцільно звернути увагу на дослідження іноземних ринків, потенційно маючих перспективи для співпраці з Україною. Та маючих перспективи з точки зору українських політиків та підприємців для поліпшення структури експорту в Україні й його примноження, а також для стимулювання інвестування в українські ініціативи.

З точки зору менталітету та соціологічних особливостей, відмінність між українцями та жителями країн «азійських тигрів» тих часів полягає в тому, що українці впевнені, що живуть «в Європі» у буквальному та фігуральному значеннях, але дослідження поведінки корейців, наприклад, вказує на те, що вони усвідомлювали себе жителями країн третього світу і тому мали внутрішню готовність підкорюватися змінам, спрямованим на поліпшення економічної ситуації. Для них це стало свого роду виявом патріотизму по відношенню до держави, шансом зробити свій вклад у її розвиток, така поведінка схожа на сучасну українську в політичному контексті, у зв'язку з подіями у східному регіоні держави.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку полягають у поглибленому вивченні економічних індикаторів розвитку країн «азійських тигрів» та їхнє використання для оцінки українського положення з метою подальшого реформування економіки.

Література.

1. Бережна Г.В. Трансформація фінансових систем нових індустріальних країн Східної Азії в умовах глобалізації : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 / Г.В. Бережна. – Київ, 2008. – 21 с.
2. Бережная Г.В. Новые индустриальные страны Восточной Азии: факторы ускоренного экономического роста // Вестник СевГУ: Сб. науч. тр. – Вып. 73: Экономика и финансы. – Севастополь: СевНТУ. – 2006. – С. 190–203.
3. Білопільська, О.О. Економічні інструменти стимулювання залучення зовнішніх інвестицій / О.О. Білопільська, Є.В. Макаренко // Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 27 листопада 2014 р. / за заг. ред. О.В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2014. – С. 9-10.
4. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. – Київ : Знання, 2008.- 406 с.
5. Ланьков А. Модернизация в Восточной Азии, 1945 – 2010 [Електронний ресурс] / А. Ланьков. – Режим доступу: <http://polit.ru/article/2010/03/11/lankov/>.
6. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голюкова, О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
7. Троян, М.Ю. Досвід побудови економічної моделі країн «азійських тигрів» для реформування економіки України / М.Ю. Троян, Є.В. Макаренко // Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 27 листопада 2014 р. / за заг. ред. О.В. Прокопенко. - Суми : СумДУ, 2014. – С. 47-49.
8. Шеремета П. Азійське століття: витоки і наслідки [Електронний ресурс] / П. Шеремета. – Режим доступу: <http://open.kmbs.ua/ua/articles/14157/azijske-stolittya-vitoki-i-naslidki>.
9. Adams C. Causes and Consequences of Global Imbalances: Perspectives from a Developing Asia / C. Adams, P. Donghyun // Asian Development Review. – 2009. – № 26.
10. Chang H.-J. The Political Economy of Industrial Policy in Korea / H.-J. Chang // Cambridge Journal of Economics. – 1993. – Vol. 17, issue 2. – P. 131-157.
11. Corruption perceptions index: early editions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0.
12. Gaw K. The Story Behind the Four Asian Tigers [Електронний ресурс] / Kathryn Gaw. – Режим доступу: <https://www.idealsvdr.com/blog/the-four-asian-tigers/>.
13. Key indicators (Taiwan, China) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/economies/#economy=TWN>.
14. Page J. The East Asian Miracle: Four Lessons for Development Policy / J. Page // NBER Macroeconomics Annual. – 1994. - № 9. P. 219–269. DOI:10.1086/654251.
15. Radelet S. The Onset of the East Asian Financial Crisis / Radelet S., J. Sachs // National Bureau of Economic Research. – 1998. – Working paper 6680.
16. The Global Innovation Index 2012. Stronger Innovation Linkages for Global Growth [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2012-Report.pdf>.
17. The Global Innovation Index 2013. The Local Dynamics of Innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2013.pdf.
18. The Global Innovation Index 2014. The Human Factor in Innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2014-v5.pdf>.
19. The Global Innovation Index 2015. Effective Innovation Policies for Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf>.
20. The Global Innovation Index 2016. Winning with Global Innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf.

21. The Global Innovation Index 2017. Tenth edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2017.pdf
22. Trading economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/>.
23. Vogel E.F. *The Four Little Dragons: The Spread of Industrialization in East Asia* / E.F. Vogel. – Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1991.
24. Woodall P. *East Asian Economies: Tigers adrift* / P. Woodall. – London; US: The Economist Intelligence Unit, 1998.

References.

1. Berezna, H.V. (2008), “Transformation of financial systems of the new industrialized countries of East Asia in the conditions of globalization”, Ph.D. Thesis, World Economy and International Economic Relations, Institute of World Economy and International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
2. Berezna, H.V. (2006), “New industrialized countries of East Asia: factors of accelerated economic growth”, *Vestnik SevGTU: Sb. nauch. tr.*, vol. 73, pp. 190–203.
3. Bilopil'ska, O.O. and Makarenko, Ye.V. (2014), “Economic instruments for stimulating the attraction of foreign investments”, *Materialy V Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* [Materials of the V International Scientific and Practical Conference], Mizhnarodna stratehiia ekonomichnoho rozvytku rehionu [International Strategy for the Regional Economic Development], Sumy, Ukraine, November 27, pp. 9-10.
4. Kozik, V.V., Pankova, L.A. and Danilenko, N.B. (2008), *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny* [International economic relations], Knowledge, Kyiv, Ukraine.
5. Lankov, A. (2010), “Modernization in East Asia, 1945-2010”, available at: <http://polit.ru/article/2010/03/11/lankov/> (Accessed 19 June 2018).
6. Holikova, A.P. and Dovhal, O.A. (eds.) (2015), *Svitova ekonomika* [World Economy], VN Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.
7. Troyan, M.Yu. and Makarenko, Ye.V. (2014), “The experience of building an economic model of Asian tiger countries for reforming the economy of Ukraine”, *Materialy V Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* [Materials of the V International Scientific and Practical Conference], Mizhnarodna stratehiia ekonomichnoho rozvytku rehionu [International Strategy for the Regional Economic Development], Sumy, Ukraine, November 27, pp. 47-49.
8. Sheremeta, P. (2010), “The Asian Age: Origins and Implications”, available at: <http://open.kmbs.ua/ru/articles/14157/azijske-stolittya-vitoki-i-naslidki> (Accessed 19 June 2018).
9. Adams, Ch. and Donghyun, P. (2009), “Causes and Consequences of Global Imbalances: Perspectives from a Developing Asia”, *Asian Development Review*, vol. 26.
10. Chang, H.-J. (1993), “The Political Economy of Industrial Policy in Korea”, *Cambridge Journal of Economics*, vol. 17, issue 2, pp. 131-157.
11. Transparency International (n.d.), “Corruption perceptions index: early editions”, available at: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0 (Accessed 19 June 2018).
12. Gaw, K. (2016), “The Story Behind the Four Asian Tigers”, available at: <https://www.idealsvdr.com/blog/the-four-asian-tigers/> (Accessed 19 June 2018).
13. World Economic Forum (n.d.), “Key indicators (Taiwan, China)”, available at: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/economies/#economy=TWN> (Accessed 19 June 2018).
14. Page, J., Fischer S. and Rotemberg, J.J. (eds.) (1994), “The East Asian Miracle: Four Lessons for Development Policy”, *NBER Macroeconomics Annual*, vol. 9, pp. 219-269. DOI:10.1086/654251.
15. Radelet, S. and Sachs, J. (1998), “The Onset of the East Asian Financial Crisis”, National Bureau of Economic Research, Working paper 6680.
16. Dutta, S. (ed.) (2012), “The Global Innovation Index 2012”, available at: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2012-Report.pdf> (Accessed 19 June 2018).
17. Dutta, S. and Lanvin, B. (eds.) (2013), “The Global Innovation Index 2013”, available at: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2013.pdf (Accessed 19 June 2018).
18. Dutta, S., Lanvin, B. and Wunsch-Vincent, S. (eds.) (2014), “The Global Innovation Index 2014”, available at: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2014-v5.pdf> (Accessed 19 June 2018).
19. Dutta, S., Lanvin, B. and Wunsch-Vincent, S. (eds.) (2015), “The Global Innovation Index 2015. Effective Innovation Policies for Development”, available at: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf> (Accessed 19 June 2018).
20. Dutta, S., Lanvin, B. and Wunsch-Vincent, S. (eds.) (2016), “The Global Innovation Index 2016. Winning with Global Innovation”, available at: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf (Accessed 19 June 2018).
21. Dutta, S., Lanvin, B. and Wunsch-Vincent, S. (eds.) (2017), “The Global Innovation Index 2017. Tenth edition”, available at: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2017.pdf (Accessed 19 June 2018).
22. The official site of Trading economics, available at: <https://tradingeconomics.com/> (Accessed 19 June 2018).
23. Vogel, E.F. (1991), *The Four Little Dragons: The Spread of Industrialization in East Asia*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, USA.
24. Woodall, P. (1998), *East Asian Economies: Tigers adrift*, The Economist Intelligence Unit, London, Great Britain.